

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 145/2023-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Ľudovítom Földesom, Domašská 8610/11, Bratislava, proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 3 Co 18/2020-301 z 31. marca 2020 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 245/2020 z 27. októbra 2022 takto

rozhodol:

1. Ústavnú sťažnosť **prijíma** na ďalšie konanie v časti, v ktorej sa sťažovateľka domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 245/2020 z 27. októbra 2022.
2. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť **odmieta**.
3. Návrhu na odklad vykonateľnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojich práv podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práv podľa čl. 13 a 14 dohovoru a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“)

č. k. 3 Co 18/2020-301 z 31. marca 2020 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 4 Cdo 245/2020 z 27. októbra 2022 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“). Sťažovateľka navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť, vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a priznať jej primerané finančné zadostučinenie, ako aj náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že Okresný súd Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) uznesením zo 27. septembra 2019 zastavil konanie iniciované sťažovateľkou, v ktorom sa proti žalovanej obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná“) domáhala určenia povinnosti odpredať byt.

3. Sťažovateľka v žalobe tvrdila, že pôvodne išlo o podnikový byt spoločnosti [REDAKOVANÉ], ktorá bola zrušená a zaradená do likvidácie, pričom likvidátor 20. októbra 1992 predal celý bytový dom pozostávajúci zo 71 bytových jednotiek vrátane pozemku [REDAKOVANÉ] v rámci verejnej dražby. [REDAKOVANÉ] získal nehnuteľnosť v súlade s § 47 ods. 1 zákona č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 92/1991 Zb.“). Dňa 1. mája 1997 [REDAKOVANÉ] previedol vlastnícke právo k bytovému domu na žalovanú. Sťažovateľka sa svojou žalobou dovoľavala zákonného práva na prevod bytu do svojho vlastníctva za podmienok a podľa § 16 ods. 1 a nasl. zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vlastníctve bytov“), ktorý ako nájomníčka užíva nepretržite od roku 1983. Tvrdila, že štátnemu podniku vznikla povinnosť uzavrieť zmluvu o prevode predmetného bytu na nájomcov a v prípade neuzavretia takej zmluvy a vypracovania privatizačného projektu povinnosť na uzavretie budúcej kúpnej zmluvy podľa § 29 ods. 2 a 4 v spojení s § 16 ods. 1 zákona o vlastníctve bytov. Ide o zákonnú povinnosť, ktorá podľa jej názoru v súčasnosti zaťažuje žalovanú ako ďalšieho nadobúdateľa tohto majetku z majetku štátu.

4. Okresný súd v dôvodoch rozhodnutiach poukázal na to, že sťažovateľka už v roku 2007 podala proti žalovanej žalobu vo veci uloženia povinnosti odpredať byt. Túto žalobu okresný súd právoplatne zamietol rozsudkom č. k. 8 C 117/2007-203 z 26. januára 2011 v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 8 Co 122/2011-232 z 13. marca 2012 (ďalej aj „skorší rozsudok“). Okresný súd preto usúdil, že v danom prípade ide o tú istú vec, pretože sťažovateľka tak v pôvodnom konaní, ako aj v aktuálne posudzovanej veci žiadala, aby súd uložil žalovanej povinnosť uzatvoriť s ňou kúpnu zmluvu k bytu, a to na základe § 16 ods. 1 zákona o vlastníctve bytov. Keďže okresný súd už raz vec riadne prejednal, vo veci rozhodol a vo svojom rozhodnutí sa vysporiadal so všetkými skutočnosťami, ktoré sťažovateľka tvrdila, rozhodol o zastavení konaní pre neodstrániteľnú prekážku právoplatne rozhodnutej veci.

5. O odvolaní sťažovateľky rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil a rozhodol o nároku na náhradu trov konania. V dôvodoch rozhodnutia sa vyjadril k odvolacím argumentom sťažovateľky, keď poukázal na skorší rozsudok, z ktorého vyplynulo, že [REDAKOVANÉ] nenadobudol byt sťažovateľky podľa osobitného predpisu, t. j. zákona č. 92/1991 Zb., ale ho nadobudol vo verejnej dražbe v rámci likvidácie majetku zrušeného štátneho podniku. Aplikáciu osobitného predpisu vo vzťahu k zákonu o vlastníctve bytov bolo potrebné vykladať tak, že obmedzenia prevodov vlastníctva dané zákonom o vlastníctve bytov sa vzťahujú na prípady nadobudnutia obytného domu na základe veľkej privatizácie, a nie na prípady

ich získania predajom majetku zrušeného štátneho podniku likvidátorom na verejnej dražbe. Tým, že [REDAKOVANÉ] nenadobudol obytný dom na základe privatizačného projektu podľa zákona č. 92/1991 Zb., ale predajom na verejnej dražbe, nemohla byť jeho ďalšia dispozícia s ním obmedzená § 29 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov. Krajský súd tiež v skoršom rozsudku konštatoval, že na [REDAKOVANÉ] sa nevzťahovalo ani obmedzenie podľa § 29 ods. 7 zákona č. zákona o vlastníctve bytov opäť z dôvodu, že nešlo o byt v dome nadobudnutom vo veľkej privatizácii. Vychádzajúc z týchto skutočností, krajský súd v aktuálne posudzovanej veci konštatoval, že po vecnej stránke sa krajský súd v skoršom rozhodnutí vysporiadal s tými skutočnosťami, od ktorých sťažovateľka odvodzuje oprávnenosť nároku na uloženie povinnosti žalovanej prejsť vôľu uzavrieť s ňou zmluvu o prevode vlastníctva bytu. Preto okresný súd nepochybil, ak konanie zastavil pre prekážku právoplatne rozhodnutej veci.

5. Proti napadnutému uzneseniu odvolacieho súdu podala sťažovateľka dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodila z § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP a žalovanej priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Vo vzťahu k uplatnenému dôvodu prípustnosti dovolania s poukazom na svoje zjednocujúce stanovisko R 2/2016 konštatoval, že v danom prípade obsah spisu nedáva žiaden podklad na uplatnenie druhej vety tohto stanoviska. Okolnosti, ktoré viedli krajský súd k právnemu záveru o zastavení konania z dôvodu prekážky *res iudicata*, zdôvodnil dostatočne a preskúmateľne a vysporiadal sa aj s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľky uvedenou v odvolaní.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Sťažovateľka v podanej ústavnej sťažnosti rozsiahlo, nesúrodno a pomerne zmätočne popisuje skutkové a právne okolnosti veci i svoj pohľad na jej kauzu, pričom atakuje napadnuté rozhodnutia krajského súdu a najvyššieho súdu. V podstatnom namieta, že odôvodnenie uznesenia krajského súdu a nadväzne i rozhodnutie najvyššieho súdu, ktoré na toto odôvodnenie poukazuje, sú arbitrárne, nezákonné a svojvoľné, ako i v rozpore s ustálenou judikatúrou ústavného súdu (napr. II. ÚS 120/2020).

8. Názor krajského súdu k aplikácii § 29b ods. 3 zákona o vlastníctve bytov, podľa ktorého citované ustanovenie nedopadá na prejednávajúcu vec, pretože sa vzťahuje na prípady, v ktorých bola zo strany nájomcu bytu podaná žiadosť o prevod vlastníctva bytu podľa uvedeného zákona alebo osobitného predpisu, resp. na prípady, v ktorých už bola uzavretá zmluva o budúcej zmluve, pokiaľ také právo vyplývalo nájomcovi z ustanovenia zákona o vlastníctve bytov, podľa názoru sťažovateľky neobstojí pri konfrontácii so skutkovým a právnym stavom, keď ako nájomníčka podala podľa zákona o vlastníctve bytov až tri žiadosti na prevod vlastníctva k bytu (v rokoch 1993, 1999 a 2001).

9. Tvrdenie o porušení majetkových práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu odôvodňuje sťažovateľka legitímnym očakávaním na nadobudnutie vlastníctva k bytu podľa § 16 ods. 1 zákona o vlastníctve bytov. Pokiaľ ide o namietané porušenie čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy, čl. 13 a čl. 14 dohovoru, sťažovateľka poukázala na iné rozhodnutie v obdobnej právnej veci (uznesenie krajského súdu č. k. 6 Co 7/2020 z 25. marca 2020), kde sa iní nájomcovia na tom istom skutkovom základe ako sťažovateľka domáhali nahradenia prejavu vôle žalovaného

pri podpise kúpnej zmluvy, a v ktorej bolo rozhodnutie súdu prvej inštancie o zastavení konaní pre prekážku *res iudicata* odvolacím súdom zrušené a vec bola vrátená na opätovné konanie a rozhodnutie. Krajský súd v tomto prípade konštatoval, že predmet konania nie je zhodný s predmetom skôr skončeného konania, a preto prejednaniu veci nebráni neodstrániteľný nedostatok procesnej podmienky konania spočívajúcej v prekážke *res iudicata*.

10. V závere sťažovateľka navrhla odložiť vykonateľnosť napadnutého uznesenia krajského súdu, pretože žalovaná by jej mohla dať výpoveď z nájmu bytu podľa zákona č. 260/2011 Z. z. o ukončení a spôsobe usporiadania niektorých nájomných vzťahov k bytom a o doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 18/1996 Z. z. o cenách v znení neskorších predpisov, a takto by mohla sťažovateľke vzniknúť nenapraviteľná ujma.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Ústavný súd predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.1. K namietanému porušeniu práv napadnutým uznesením krajského súdu

12. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu sa argumentácia sťažovateľky zameriava na jeho ústavnú neudržateľnosť pre nedostatok dôvodov.

13. Sťažovateľka predmetné námietky subsumovateľné pod vadu zmätočnosti spočívajúcu v porušení práva na spravodlivý proces vznesla aj v podanom dovolaní smerujúcom proti napadnutému uzneseniu krajského súdu, ktorého prípustnosť vyvodzovala z § 420 písm. f) CSP.

14. Keďže v rámci uplatnenej dovolacej právomoci sa najvyšší súd sťažovateľkou vznesenými dovolaciami námietkami (totožnými s tými, ktoré predostiera v ústavnej sťažnosti) zaoberal, resp. mal zaoberať, je vo vzťahu k časti ústavnej sťažnosti, ktorá smeruje proti napadnutému uzneseniu krajského súdu, vylúčená právomoc ústavného súdu (obdobne IV. ÚS 468/2018, IV. ÚS 245/2022). Z týchto dôvodov ústavný súd odmietol túto časť ústavnej sťažnosti pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde (výrok 2 tohto uznesenia).

III.2. K namietanému porušeniu práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu

15. Ústavný súd zistil, že sú splnené všetky ústavné a zákonné predpoklady na prijatie ústavnej sťažnosti sťažovateľky na ďalšie konanie v časti namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, pričom otázku opodstatnenosti tvrdení v nej obsiahnutých bude potrebné posúdiť v konaní vo veci samej, preto ju v tejto časti prijal na ďalšie konanie podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde (výrok 1 tohto uznesenia).

16. V konaní o prijatej ústavnej sťažnosti ústavný súd následne rozhodne aj o ďalších požiadavkách sťažovateľky uplatnených v petite jej ústavnej sťažnosti.

17. Vo zvyšnej časti bolo potrebné ústavnú sťažnosť sťažovateľky nasmerovanú proti uzneseniu najvyššieho súdu odmietnuť, a to z nasledujúcich dôvodov:

18. Aj keď predmet konania pred všeobecnými súdmi sa týka prevodu vlastníckeho práva k bytu, čo bezpochyby spadá pod sťažovateľkou namietané porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu, prípadné vyslovenie porušenia tohto článku by v postate predznamenalo samotný výsledok sporu. Navyše, úlohou ústavného súdu v konaní o prijatej ústavnej sťažnosti nebude posúdiť hmotnoprávny nárok sťažovateľky, ale preskúmať, či jej bol zaručený prístup k dovolaciemu konaniu v súlade so základným právom na súdnu ochranu a právom na spravodlivé súdne konanie. Preto už v tejto fáze konania ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť (výrok 2 tohto uznesenia).

19. Sťažovateľka vo vzťahu k porušeniu svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ktoré je zaradené v ústave medzi základné práva na súdnu a inú právnu ochranu, neuviedla žiadne konkrétne základné právo, ktoré mal najvyšší súd porušiť. Rovnako aj obsah jej ústavnej sťažnosti neobsahuje žiadnu argumentáciu týkajúcu sa možného porušenia základných práv obsiahnutých v čl. 48 ods. 2 ústavy.

16.1. Relevantná ústavnoprávna argumentácia je jednou zo zákonných náležitostí ústavnej sťažnosti podľa § 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde a zároveň tvorí právny rámec rozsahu ústavného prieskumu podľa § 45 zákona o ústavnom súde (viazanosť ústavného súdu rozsahom a dôvodmi sťažnosti, pozn.). Z tohto dôvodu ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nedostatok náležitostí ustanovených v § 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde (výrok 2 tohto uznesenia).

20. Pokiaľ ide o namietané porušenie čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy, ústavný súd konštatuje, že tento článok má charakter všeobecného ústavného princípu a primárne neformuluje základné právo ani slobodu fyzickej osoby alebo právnickej osoby. Ústavný súd v prípade čl. 12 ods. 2 ústavy stabilne judikuje, že tu ide o pozitívny záväzok štátu premietnuť do právneho poriadku tie antidiskriminačné zásady a opatrenia, ktoré uvedený článok obsahuje, a nie je teda priamo aplikovateľný orgánmi verejnej moci Slovenskej republiky v individuálnych prípadoch (III. ÚS 51/08, III. ÚS 316/2011). Ústavný súd preto nemá dostatok právomoci konať a rozhodnúť o porušení uvedenej ústavnej normy v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Obdobné závery platia aj pre čl. 14 dohovoru (výrok 2 tohto uznesenia).

III.3 K návrhu na odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia krajského súdu

21. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť napadnutého uznesenia krajského súdu z dôvodu, že by jej žalovaná mohla dať výpoveď z nájmu bytu.

22. Podľa § 129 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na návrh sťažovateľa odložiť vykonateľnosť napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ak by právnymi následkami napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu hrozila závažná ujma a odloženie vykonateľnosti nie je v rozpore s verejným záujmom.

23. Účelom rozhodnutia o odklade vykonateľnosti je odkladom núteného výkonu napádaného rozhodnutia alebo dočasným zmrazením ich právnych účinkov zabezpečiť predbežne ochranu sťažovateľa v miere nevyhnutnej a potrebnej na dosiahnutie účelu konania o ústavnej sťažnosti. Zmyslom je zabrániť vzniku stavu, v rámci ktorého by sa zásadným spôsobom znížila alebo ohrozila možnosť ústavného súdu, aby v prípade, ak ústavnej sťažnosti vyhovie, mohol využitím svojej právomoci podľa čl. 127 ods. 2 a 3 ústavy prijať účinné opatrenia na nápravu zisteného porušenia ústavnosti. Tie majú byť zamerané primárne na odvrátenie škodlivých následkov, ktoré sú s porušením ústavnosti spojené, alebo na odstránenie týchto následkov a navrátenie do stavu pred porušením sťažovateľových základných práv (*restitutio in integrum*).

24. Súčasne je nutné upriamiť pozornosť na pojem vykonateľnosť, čo je vlastnosť rozhodnutia orgánu verejnej moci spočívajúca v možnosti vynútiť autoritatívnou mocou štátu i proti vôli povinného subjektu splnenie povinnosti, ktorá z neho vyplýva. Napadnuté právoplatné rozhodnutie musí byť teda v zmysle osobitných právnych predpisov spôsobilým exekučným titulom pre výkon exekúcie alebo nútený výkon rozhodnutia, resp. musí byť spôsobilé stať sa takýmto exekučným titulom po márnom uplynutí lehoty na splnenie povinnosti, ktorá sa ním ukladá.

25. Napadnuté uznesenie krajského súdu, ktorého odklad vykonateľnosti sťažovateľka žiada, však neukladá žiadnu povinnosť, pretože predmetným rozhodnutím bolo právoplatne zastavené konanie, a teda odklad jeho vykonateľnosti nemôže splniť účel, ktorý ním sťažovateľka sledovala. Preto ústavný súd návrhu sťažovateľky na odloženie vykonateľnosti napadnutého uznesenia krajského súdu nevyhovel (výrok 3 tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. marca 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu